

Тема лекції: Історія розвитку філософської і психологічної думки в епоху Відродження

ПЛАН

1. Основні психологічні проблеми періоду Відродження.
2. Повернення до природно науковим ідеям Арістотеля.
3. Основні психологічні теорії Л. да Вінчі, Хуана Луїса Вівеса, Хуана Уарте, Перейра

1. Основні психологічні проблеми періоду Відродження.

Перехідний період від феодальної культури до буржуазної отримав ім'я епохи Відродження. Ідеологи цього періоду вважали його головною особливістю відродження античних цінностей. До античності зверталися і люди колишніх епох, вирішуючи щораз власні проблеми. Без античних скарбів не було б ні арабомовних, ні латиномовних культур. (У Західній Європі, як відомо, мовою утворених людей була латинь.)

Вітчизняний психолог Роменець називає цю епоху «епохою титанів». Титанізм – піднесення людини до рівня Бога в деяких її можливостях і діях.

Мислителі Відродження думали, що вони очищають античну картину світу від "середньовічних варварів". Відновлення античних пам'яток культури в їхньому справжньому вигляді дійсно стало компонентом нового ідейного клімату, однак сприймалося в них, насамперед, співзвучне новому способу життя й обумовленої їм інтелектуальної орієнтації.

Виникнення мануфактурного виробництва, ускладнилось і удосконалювалися знаряддя праці, великі географічні відкриття, - усі ці процеси змінили реальне положення людини і на цьому ґрунті його уявлення про світ і себе самого. І знову постає проблема співвідношення душі і тіла.

2. Повернення до природно наукових ідей Аристотеля.

Нові філософи знову звертаються до Аристотеля. Однак тепер він з ідола скованої церковними догматами схоластики перетворився в символ вільнодумства, порятунку від цих догм. Це яскраво проявилось у 2-х протилежних течіях – авероїстів та александристів, які зародились в Італії.

У головному вогнищі Відродження - Італії - розгорілися суперечки між тими хто врятувався там від інквізиції прихильниками Ібн Рошда (авероїстами) і ще більш радикально набудованими александристами.

Останніх назвали по імені давньогрецького філософа Олександра Афродісійського (що жив в Афінах наприкінці II століття н.е.), що прокоментував трактат Аристотеля "Про душу" інакше, чим Ібн Рошд. Корінне розходження торкалося питання про безсмертя душі (на якому спочивало церковне віровчення). Ібн Рошд, як відзначалося, розділивши розум і душу, вважав його, як вищу частину душі, безсмертним. Олександр же наполягав на тому, що аристотелівське навчання є цілісним. Тому всі здібності душі, відповідно до цього навчання, начисто зникають разом з тілом.

В александристів антиклерикальні мотиви звучали різкіше і послідовніше, ніж в авероїстів. Обидва направлення зіграли важливу роль у створенні нової ідейної атмосфери, проклавши шлях до природно-наукового вивчення організму людини і його психічних функцій. Цим шляхом пішли багато філософів, натуралістів, лікарів, яких відрізняв інтерес до вивчення природи, що придушувється теологією. Їхню творчість пронизувала віра у всемогутність досвіду, у перевагу спостережень, прямих контактів з реальністю, у незалежність справжнього знання від схоластичної мудрості.

Перші протилежні точки зору теології (релігійного догматизму) закладена в пантеїзмі.

Пантеїзм – ототожнення Бога з природою, чи природи з Богом. Згідно цього вчення світ уявлявся як живий організм, а людина – жива частинка цього організму, якій притаманні психічні властивості світу.

3. Основні психологічні теорії Л. да Вінчі, Хуана Луїса Вівеса, Хуана Уарте, Перейра

Одним з титанів Відродження був *Леонардо да Вінчі (1452-1519)*. Він представляв нову науку, що існувала не в університетах, де як і раніше витончувалися в коментарях до текстів древніх, а в майстернях художників і будівельників, інженерів і винахідників. Їхній досвід радикально змінював культуру і лад мислення. У своїй виробничій практиці вони були перетворювачами світу. Вища цінність надавалася не божественному розумові, а, говорячи мовою Леонардо, "божественній науці живопису". При цьому під живописом розумілося не тільки мистецтво зображення світу в художніх образах. "Живопис, - писав Леонардо, - поширюється на філософію природи".

Зміни в реальному бутті особистості змінювали її самосвідомість. Суб'єкт усвідомлює себе як центр спрямованих зовні (у протизагугу августино-томистської інтроспекції) духовних сил, що перетворюються в реальні, почуттєві (на відміну від християнської чистої духовності) цінності. Суб'єкт, наслідуючи природі, перетворює її своєю творчістю, практичними діями.

Іспанські лікарі проти схоластики

Поряд з Італією відродження нових гуманістичних поглядів на індивідуальне психічне життя досягло високого рівня в інших країнах, де підірвалися підвалини колишніх соціально-економічних відносин. В Іспанії виникли, спрямовані проти схоластики навчання, спрямовані до пошуків реального знання про психіку.

Так, Х. Вівес (XVI століття) у знаменитій у ту епоху в Європі книзі "Про душу і життя" (1538) доводив, що людська природа пізнається не з книг, а шляхом спостереження і досвіду, що дозволяють правильно виховувати дитину. Індуктивний метод є єдиний надійний метод пізнання людей, і це пізнання може бути використане для їх вдосконалення.

Інший лікар, Х.Уарте (XVI століття), також відкидаючи схоластику, вимагав застосовувати в пізнанні індуктивний метод, викладений їм у своїй книзі "Дослідження здібностей до наук".(перекладалась на багато мов). Здібності душі людини залежать від тілесних особливостей, а переваги в мозку одного із 4 первинних елементів – вогню, повітря, землі, води, а також від кліматичних умов і харчування.

Це була перша в історії психології робота, у якій ставилася задача вивчити індивідуальні розходження між людьми з метою визначення їхньої придатності до різних професій.

Нарешті, ще один іспанський лікар Перейра (XVI століття) книга «Антоніана Маргарита», передбачивши на ціле століття Декарта, запропонував вважати організм тваринного свого роду машиною, що не має потреби для своєї роботи в участі душі. Тварини – «апсихічні тіла». «Тварини нічого не бачать, не чують і їхньою поведінкою керують знаки»